

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 177/2018 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Lakivaliokunta (LaVM 14/2018 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

esitutkintalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan esitutkintalain (805/2011) 4 luvun 16 ja 17 § sekä 11 luvun 2 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 818/2014, ja
lisätään 7 luvun 14 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

4 luku

Esitutkintaperiaatteet ja esitutkintaan osallistuvien oikeudet

16 §

Ilmoitus epäillyn oikeuksista

Kun henkilölle ilmoitetaan, että häntä epäillään rikoksesta, hänelle on viipymättä ja viimeistään ennen hänen kuulemistaan ilmoitettava:

- 1) oikeudesta käyttää valitsemaansa avustajaa;
- 2) oikeudesta puolustajaan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 2 luvun 1 §:ssä säädettyillä edellytyksillä;

Eduskunnan vastaus EV 220/2018 vp

3) oikeudesta maksuttomaan oikeusapuun ja avustajaan oikeusapulaissa (257/2002) säädetyillä edellytyksillä;

4) oikeudesta saada tieto rikoksesta, josta häntä epäillään, sekä tieto rikosepäilyä koskevista muutoksista;

5) oikeudesta tulkkaukseen sekä olennaisten asiakirjojen käännöksiin siten kuin 13 §:ssä, pakkokeinolain 2 luvun 16 §:ssä ja 3 luvun 21 §:ssä sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 6 a luvun 3 §:ssä säädetään;

6) oikeudesta vaieta ja olla muutoinkin myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen.

Alle 18-vuotiaalle rikoksesta epäillylle on 1 momentissa säädetyksi lisäksi viipymättä kerrottava mahdollisuuksien mukaan asian käsittelyn seuraavista vaiheista ja asian käsittelyyn osallistuvien viranomaisten roolista sekä ilmoitettava:

1) siitä, että epäilyn oikeuksista ilmoitetaan myös hänen huoltajalleen, edunvalvojalleen tai muulle lailliselle edustajalleen;

2) hänen huoltajansa, edunvalvojansa tai muun laillisen edustajansa oikeudesta olla läsnä kuulustelussa siten kuin 7 luvun 14 §:ssä säädetään;

3) tarvittaessa siitä, että tiedon antamista kuva- ja äänitallenteesta voidaan rajoittaa yksityisyyden suojaamiseksi siten kuin 9 luvun 7 §:n 2 momentissa ja oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 13 §:n 2 momentissa säädetään, sekä siitä, että asia voidaan käsitellä tuomioistuimessa yleisön läsnä olematta mainitun lain 15 §:n 5 kohdassa säädetyillä edellytyksillä.

Rikoksesta epäillylle on ilmoitettava 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista oikeuksista 12 §:ssä tarkoitetulla epäilyn käyttämällä kielellä. Epäillylle on ilmoitettava 1 momentin 1 kohdassa tarkoitusta oikeudesta kirjallisesti, jollei asia ole suppeassa esitutkinnassa käsiteltävä.

17 §

Kirjallinen ilmoitus vapautensa menettäneen oikeuksista

Kun rikoksesta epäilty menettää vapautensa kiinniottamisen, pidättämisen tai vangitsemisen yhteydessä, hänelle on viipymättä ilmoitettava:

1) 16 §:ssä tarkoitetuista oikeuksista;

2) oikeudesta tiedonsaantiin 15 §:n mukaisesti;

3) oikeudesta siihen, että vapaudenmenetyksestä ilmoitetaan hänen läheiselleen tai muulle henkilölle poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 2 momentin mukaisesti;

4) oikeudesta poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 5 luvun 1 §:ssä ja tutkintavankeuslain 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun terveyden- ja sairaanhoitoon;

5) oikeudesta vangitsemisasian käsittelyyn tuomioistuimessa pakkokeinolain 3 luvun 5 §:ssä säädetyssä määräajassa ja vangitun oikeudesta mainitun lain 3 luvun 15 §:ssä tarkoitettuun vangitsemisasian uudelleen käsittelyyn.

Alle 18-vuotiaalle vapautensa menettäneelle on 1 momentissa säädetyksi lisäksi viipymättä ilmoitettava:

1) siitä, että alle 18-vuotiasta epäiltyä ei saa vangita tai määrätä pidettäväksi edelleen vangittuna, elleivät painavat syyt sitä vaadi;

2) käytettävissä olevista tutkintavankeuden vaihtoehtoista.

Eduskunnan vastaus EV 220/2018 vp

Ulkomaalaiselle vapautensa menettäneelle on 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi viipymättä ilmoitettava oikeudesta siihen, että vapaudenmenetyksestä ilmoitetaan hänen kotimaataan edustavaan diplomaattiseen tai konsuliedustustoon.

Vapautensa menettäneelle on annettava ilmoitus 1—3 momentissa tarkoitetuista oikeuksista kirjallisena 12 §:ssä tarkoitetulla epäillyn käyttämällä kielellä.

7 luku

Kuulustelut

14 §

Vajaavaltaisen laillisen edustajan läsnäolo kuulustelussa

Jos alle 18-vuotiaan rikoksesta epäillyn laillisen edustajan läsnäolo kuulustelussa on 3 momentin nojalla kielletty tai laillista edustajaa ei ole tavoitettu, muu epäillylle läheinen aikuinen saa olla läsnä kuulustelussa, jos läsnäolo on epäillyn edun mukaista ja jos se ei vaikeuta rikoksen selvittämistä eikä vaaranna salassapitovelvollisuutta. Jos 4 luvun 16 tai 17 §:ssä tarkoitetuista oikeuksista ei voida ilmoittaa epäillyn lailliselle edustajalle, niistä on ilmoitettava muulle epäillylle läheiselle aikuiselle.

11 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Suppean esitutkinnan sisältö

Suppea esitutkinta saadaan toimittaa noudattamatta 5 luvun 1 §:n ja 7 luvun 11 §:n säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

pakkokeinolain 2 luvun 11 ja 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään pakkokeinolain (806/2011) 2 luvun 11 §:ään uusi 5 momentti ja 12 §:ään uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

2 luku

Kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen ja tutkinta-aresti

11 §

Vangitsemisen edellytykset

Alle 18-vuotiasta epäiltyä ei saa vangita tai määrätä pidettäväksi edelleen vangittuna, elleivät painavat syyt sitä vaadi.

12 §

Tuomitun vangitsemisen edellytykset

Alle 18-vuotiasta tuomittua ei saa vangita tai määrätä pidettäväksi edelleen vangittuna, elleivät painavat syyt sitä vaadi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Laki

oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 lukuun uusi 15 a § seuraavasti:

Eduskunnan vastaus EV 220/2018 vp

5 luku

Syytteen vireillepanosta

15 a §

Kutsun yhteydessä alle 18-vuotiaalle vastaajalle on ilmoitettava:

- 1) oikeudesta olla henkilökohtaisesti läsnä asian suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa, jollei häntä määrätä saapumaan käsittelyyn henkilökohtaisesti;
- 2) huoltajan, edunvalvojan tai muun laillisen edustajan oikeudesta olla läsnä asian suullisessa käsittelyssä tuomioistuimessa;
- 3) siitä, että tiedon antamista kuva- ja äänitallenteesta voidaan rajoittaa yksityisyyden suojaamiseksi siten kuin oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 13 §:n 2 momentissa säädetään, sekä siitä, että asia voidaan käsitellä tuomioistuimessa yleisön läsnä olematta mainitun lain 15 §:n 5 kohdassa säädetyillä edellytyksillä;
- 4) siitä, että nuoresta rikoksesta epäilystä laaditaan seuraamusselvitys nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetussa laissa (633/2010) säädetyillä edellytyksillä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annetun lain (633/2010) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 320/2013, seuraavasti:

4 §

Syyttäjän pyyntö

Pyyntöä ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos seuraamusselvityksen laatimatta jättäminen on perusteltua tapauksen olosuhteissa ja sopusoinnussa nuoren rikoksesta epäillyn edun kanssa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

tutkintavankeuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään tutkintavankeuslain (768/2005) 2 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 820/2014 ja 1071/2015, uusi 5 momentti, 3 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 394/2015, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, ja 6 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1641/2015 ja 1238/2016, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, seuraavasti:

2 luku

Saapuminen vankilaan

3 §

Säännöksistä ja vankilan oloista tiedottaminen

Alle 18-vuotiaalle tutkintavangille on annettava 1 momentissa tarkoitettut tiedot kirjallisesti hänen omalla kielellään, jos se on suomi tai ruotsi, ja muussa tapauksessa hänen ymmärtämällään kielellä. Saamen kielen käyttämisestä säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

3 luku

Sijoittaminen vankilassa, perushuolto ja siirtäminen

1 §

Sijoittaminen vankilassa

Tutkintavankeuden aikana 18 vuotta täyttänyt tutkintavanki voidaan edelleen pitää erillään muista aikuisista tutkintavangeista, jos se on perusteltua hänen olosuhteensa huomioon ottaen. Häntä voidaan pitää samoissa tiloissa alle 18-vuotiaan tutkintavangin kanssa vain, jollei tämä ole alle 18-vuotiaan tutkintavangin edun vastaista.

Eduskunnan vastaus EV 220/2018 vp

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, alle 18-vuotiaalle tutkintavangille on pyynnöstä tehtävä lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön tarkastus terveydentilan selvittämiseksi ilman aiheutonta viivästystä, jollei tarkastuksen tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Laki

poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 2 luvun 3 §:n ja 5 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 2 luvun 3 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 819/2014, uusi 5 momentti ja 5 luvun 1 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1241/2016, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, seuraavasti:

2 luku

Säilytystilaan ottaminen

3 §

Säännöksistä ja säilytystilan oloista tiedottaminen

Alle 18-vuotiaalle vapautensa menettäneelle on annettava 1 momentissa tarkoitetut tiedot kirjallisesti hänen omalla kielellään, jos se on suomi tai ruotsi, ja muussa tapauksessa hänen ymmärtämällään kielellä. Saamen kielen käyttämisestä säädetään saamen kielilaissa (1086/2003).

Eduskunnan vastaus EV 220/2018 vp

5 luku

Terveydenhuolto

1 §

Terveyden- ja sairaanhoito

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, alle 18-vuotiaalle vapautensa menettäneelle on pyynnöstä tehtävä lääkärin tai muun terveydenhuollon ammattihenkilön tarkastus terveydentilan selvittämiseksi ilman aiheetonta viivästystä, jollei tarkastuksen tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain (754/2010) 7 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 894/2016, seuraavasti:

7 §

Esitutkinta

Tässä laissa tarkoitetun rikkomuksen selvittämiseksi toimitetaan esitutkintalain (805/2011) 11 luvun 2 §:ssä tarkoitettu suppea esitutkinta, jossa selvitetään ainoastaan ne seikat, jotka ovat välttämättömiä sakkovaatimuksen, sakkomääräyksen, rikesakkomääräyksen tai rangaistusvaatimuksen antamiseksi. Esitutkinta saadaan tällöin toimittaa noudattamatta mainitun lain 4 luvun 10 §:n 2 momentin ja 13 ja 16 §:n sekä 7 luvun 14—16 §:n säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain (1286/2003) 20 a §, sellaisena kuin se on laissa 824/2014, ja
lisätään lakiin uusi 21 c § seuraavasti:

20 a §

Kirjallinen ilmoitus oikeuksista

Poliisin on viipymättä ilmoitettava luovutettavaksi pyydetylle, joka on otettu kiinni tai muuten tavoitettu Suomessa, hänen oikeudestaan:

- 1) saada tieto kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön sisällöstä;
- 2) käyttää avustajaa;
- 3) puolustajaan, jos luovutettavaksi pyydetty sitä pyytää;
- 4) tulkkaukseen sekä kiinniottamista ja luovuttamista koskevan pyynnön käännökseen siten kuin 21 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään;
- 5) päättää, suostuuko luovutettavaksi pyydetty luovuttamiseensa;
- 6) tulla kuulluksi luovuttamista koskevan pyynnön sisällöstä käräjäoikeudessa; sekä
- 7) saada tieto luovuttamispyynnön perusteena olevasta poissaolotuomiosta, jos luovutettavaksi pyydetty sitä pyytää.

Alle 18-vuotiaalle luovutettavaksi pyydetylle on 1 momentissa säädetyn lisäksi ilmoitettava:

- 1) siitä, että luovutettavaksi pyydetyn oikeuksista ilmoitetaan myös hänen lailliselle edustajalleen;
- 2) hänen laillisen edustajansa oikeudesta olla läsnä luovuttamisasian valmistelussa siten kuin 21 c §:ssä säädetään sekä oikeudesta olla läsnä luovuttamisasian käsittelyssä tuomioistuimissa;
- 3) oikeudesta säilöön ottamista koskevan asian uudelleen käsittelyyn siten kuin pakkokeinolain 3 luvun 15 §:ssä säädetään;
- 4) käytettävissä olevista säilöön ottamisen vaihtoehtoista;
- 5) siitä, että tiedon antamista kuva- ja äänitallenteesta voidaan rajoittaa yksityisyyden suojaamiseksi siten kuin oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 13 §:n 2 momentissa säädetään, sekä siitä, että asia voidaan käsitellä tuomioistuimissa yleisön läsnä olematta mainitun lain 15 §:n 5 kohdassa säädetyillä edellytyksillä;
- 6) oikeudesta tutkintavankeuslain (768/2005) 6 luvun 1 §:ssä tarkoitettuun terveyden- ja sairaanhoitoon.

Luovutettavaksi pyydetylle on annettava ilmoitus 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista oikeuksista kirjallisena hänen ymmärtämällään kielellä.

Eduskunnan vastaus EV 220/2018 vp

21 c §

Alle 18-vuotiaan luovutettavaksi pyydetyn luovuttamisasian valmistelu

Alle 18-vuotiaan luovutettavaksi pyydetyn laillisen edustajan taikka muun luovutettavaksi pyydetylle läheisen aikuisen läsnäoloon luovuttamisasian valmistelussa sovelletaan soveltuvin osin, mitä esitutkintalain 7 luvun 14 §:ssä säädetään läsnäolosta alle 18-vuotiaan rikoksesta epäillyn kuulustelussa. Jos tämän lain 20 a §:ssä tarkoitetuista oikeuksista ei voida ilmoittaa luovutettavaksi pyydetyn lailliselle edustajalle, niistä on ilmoitettava muulle luovutettavaksi pyydetylle läheiselle aikuiselle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Helsingissä 29.1.2019

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri